

**UCHWAŁA NR XL/251/2013
RADY GMINY WARTKOWICE**

z dnia 26 listopada 2013 r.

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Wartkowice na lata 2014 - 2016

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, poz. 645) oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r. poz. 135, poz. 866) uchwała się, co następuje:

§ 1. Uchwala się, Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2014 - 2016 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wartkowice.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Wartkowice

Leonard Świątczak

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE WARTKOWICE NA LATA 2014 - 2016

1. WPROWADZENIE

Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy również problem ubóstwa czy długotrwałego bezrobocia. Pomyślny rozwój dziecka jest możliwy w przypadku prawidłowo funkcjonującej rodziny. W przypadku jakiegokolwiek dysfunkcyjności rodziny dziecko ma prawo do specjalnej ochrony i pomocy państwa.

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Wszelkie działania służb i instytucji pracujących na rzecz dobra dziecka i rodziny powinny być odpowiednio zintegrowane. Służy temu m.in. opracowanie niniejszego programu, co określa art. 176 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, który mówi, że do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny na podstawie zdiagnozowanych potrzeb związanych z realizacją zadań.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloproblemowej należy doceniać i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Stąd założeniem programu jest wsparcie rodziny naturalnej, już na etapie, gdy problemy się zaczynają oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę.

Tym samym, Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Wartkowiec na lata 2014-2016 jest strategicznym dokumentem, który został opracowany w celu realizowania przez wspólnotę samorządową konstytucyjnej zasady udzielania szczególnej pomocy rodzinie dziecka. Program ten charakteryzuje i ujmuje w szczególności role i zadania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w obszarze jego działalności oraz kompetencji wynikających z obowiązujących ustaw.

2. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU

Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (Dz. U. z 2013 r., Nr 182 z późn. zm.), określa zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń oraz tryb ich udzielania. Definiuje cel pomocy społecznej, jako „umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.” (art. 2, pkt 1.)

Zadaniem pomocy społecznej jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem (art. 3, pkt.1,2).

Cel pomocy społecznej, rodzaje problemów i potrzeb, przewidziane zadania - koncentrują się przede wszystkim na rodzinie. W Ustawie o pomocy społecznej uwzględniono obszary odnoszące się bezpośrednio do rodziny, koncentrując się na działaniach mających zapobiegać i łagodzić skutki różnego typu nieprawidłowości w jej funkcjonowaniu.

Powiązany dokumentem jest Ustawa o Wspieraniu Rodziny i Pieczy Zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2011 r., Nr 149) skierowana do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, gdzie kompleksowo określone zostały zasady i formy wsparcia oparte na podmiotowości rodziny i dziecka.

W ustawie czytamy wprost: „... dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz

naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiece nad dziećmi, oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami (...)”. Ustawa ta nakłada na gminy obowiązek posiadania 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny (art. 176).

Ponadto zastosowanie mają następujące dokumenty:

- Ustawa z dnia lipca 2005 o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. poz. 180, poz. 1493 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 26 października 1982 o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2012 r. poz. 124);
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2012 r. poz. 1228 z późn. zm.);
- Uchwała Nr XXX/171/08 Rady Gminy Wartkowice z dnia listopada 2008r. w sprawie przyjęcia w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wartkowice (Aktualizacja) na lata 2009-2015”;
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2013.

3. DIAGNOZA DEMOGRAFICZNA I SPOŁECZNA GMINY WARTKOWICE

Gmina Wartkowice jest gminą wiejską, w której liczba mieszkańców wg danych z Urzędu Gminy Wartkowice na 31.12.2012 r. wynosiła 6418.

Wg danych Powiatowego Urzędu Pracy w Poddębicach na dzień 31.12.2012 r. liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych z terenu Gminy Wartkowice wyniosła 371 osób, w tym osób do 25 roku życia – 121; osób powyżej 50 roku życia – 58.

W 2012 r. ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało 300 rodzin (954 osoby w rodzinach). Z sytuacji socjalno-bytowej rodzin korzystających z pomocy Ośrodka wynika, iż dominującymi problemami jest pogłębiające się zjawisko wykluczenia społecznego, na który znaczący wpływ mają następujące problemy, z którymi się borykają, tj. ubóstwo (164 rodziny), bezrobocie (137 rodziny), niepełnosprawność (108), długotrwała i ciężka choroba (118), potrzeba ochrony macierzyństwa (107), wielodzietność (59), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (25), bezradność – rodzina niepełna (20), alkoholizm (6).

Jak się okazuje głównym problemem rodzin na terenie gminy jest ubóstwo i bezrobocie, co niesie za sobą wiele negatywnych skutków. W rodzinach dotkniętych bezrobociem często narastają konflikty spowodowane brakiem pracy. Takie rodziny szybko ubożeją, co jest jednym z największych powodów pogarszania się stosunków rodzinnych i powstawania trudności z zaspokojeniem podstawowych potrzeb bytowych. Najbardziej narażone za niedogodności związane z bezrobociem są rodziny niepełne i wielodzietne. Muszą ograniczać konsumpcję, rezygnując z wielu wydatków na rzeczy typu: zakup odzieży i obuwia czy wypoczynku wakacyjnego dla dzieci. Bezrobocie często prowadzi do konfliktów wewnątrz rodzinnych, rozbicia i rozpadu rodziny, pojawiania się problemów wychowawczych. Wyjątkowo ciężka sytuacja staje się wówczas, gdy bezrobotni są oboje małżonkowie, wówczas mogą rozwijać się szczególnie niebezpieczne zjawiska o charakterze patologicznym, jakimi są alkoholizm czy przemoc w rodzinie.

Na podstawie przeprowadzanych wywiadów środowiskowych można stwierdzić, iż u wielu rodzin objętych pracą socjalną występują problemy w opiece nad dziećmi, zaniedbywanie nauki, złe warunki socjalno-bytowe, uzależnienie od alkoholu rodziców. Brak odpowiedniego i specjalistycznego wsparcia dla tych rodzin powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

Z terenu Gminy Wartkowice w 2012 r. w rodzinach zastępczych przebywało 12 dzieci w 7 rodzinach zastępczych, w tym:

- w 6 rodzinach spokrewnionych#;
- w 6 rodzinach niezawodowych#.

Zdefiniowanie problemów społecznych mieszkańców Gminy Wartkowice oraz analiza danych pozwala na określenie kierunków działań i priorytetów do realizacji na najbliższe trzy lata. Program służyć będzie Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Wartkowicach jako podstawa wskazująca kierunek działań i realizacji zadań, które wynikają z obowiązującego prawa i potrzeb społeczności lokalnej.

4. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Program Wsparcia Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej jest dokumentem przewidzianym do realizacji na lata 2014 – 2016. Jego kluczowym celem jest budowa lokalnego systemu pomocy rodzinie, w ramach którego rodzina będzie mogła liczyć na pomoc i kompleksowe wsparcie, systemu dzięki któremu zwiększą się szanse życiowe dzieci z zaniedbanych środowisk bez konieczności zrywania więzi z rodziną.

Zgodnie z założeniami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zadaniem obowiązkowym jednostek samorządów terytorialnych oraz organów administracji rządowej jest wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Realizacja zadań powinna się odbywać we współpracy z środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołem i organizacjami społecznymi. Podstawą do rozwiązywania problemów społecznych rodziny jest jej wsparcie w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym przyjmowaniu i wypełnianiu ról społecznych przez jej członków.

Priorytetowym celem niniejszego Programu jest to, aby dziecko miało prawo rozwijać się w rodzinie naturalnej. Zawiera on propozycje powiązanych działań, zarówno profilaktycznych, jak i zmniejszających skutki patologii, skierowanych do rodzin, które wymagają pomocy nie tylko materialnej, ale głównie socjalnej oraz specjalistycznej (psychologicznej, prawnej). Dlatego też, głównym założeniem programu jest wspieranie rodziny przeżywającej trudności ze szczególnym uwrażliwieniem ze strony pomocy pracownika socjalnego i asystenta rodziny oraz upowszechnianie wiedzy o możliwości korzystania z wszelkich form placówek wsparcia w celu godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia w rodzinie.

Bardzo ważną funkcję, pełni tu rola Asystenta Rodziny. Szeroki zakres jego obowiązków, poczynając od określenia na wstępie warunków współpracy przez właściwe udzielanie rodzinie wsparcia w różnych sytuacjach życiowych, wreszcie po monitorowanie sytuacji rodziny po zakończeniu relacji pomagania, podyktowane było potrzebą wsparcia rodziny w postaci czystej pracy socjalnej, w której pomoc materialna i finansowa leżałaby w kompetencji Ośrodka Pomocy Społecznej, natomiast asystent rodziny miałby za zadanie towarzyszyć rodzinie w organizacji i wypełnianiu przez nią codziennych obowiązków.

5. CELE I REALIZACJA PROGRAMU

Na podstawie dokonanej diagnozy sytuacji rodziny w gminie oraz na podstawie obowiązującego stanu prawnego zdefiniowany został cel główny programu. Działania przewidziane w poszczególnych celach szczegółowych umożliwiają realizację na szczeblu gminnym oraz w środowisku lokalnym polityki parorodzinnej, rozumianej jako stwarzanie warunków prawnych, ekonomicznych i społecznych umacniających rodzinę, zapewniając jej trwałość, rozwój oraz właściwe wypełnianie przez nią podstawowych zadań.

CEL GŁÓWNY: wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych				
Cel szczegółowy	Zadania	Wskaźniki realizacji	Wykonawca	Budżet
Przeciwdziałanie bezrobociu	Realizacja szkoleń zawodowych zwiększających szanse na rynku pracy, w ramach realizowanego projektu systemowego POKL	Liczba przeszkolonych osób;	GOPS	środki zewnętrzne – EFS;
Przeciwdziałanie uzależnieniom	Motywowanie osób zagrożonych i uzależnionych do podejmowania terapii odwykowej	liczba osób objętych działaniami; liczba osób, które podjęły terapię w stosunku do liczny osób uzależnionych	GOPS, GKRPA	Środki własne

	Zwiększenie dostępności do pomocy terapeutycznej w zakresie zapobiegania uzależnieniom	liczba osób, którym udzielono wsparcia (psycholog); liczba osób, którym udzielono wsparcia (radca prawny);		
	Prowadzenie profilaktyki działalności informacyjno edukacyjnej ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży	liczba osób objętych działaniami (festyn rodzinny, spotkanie mikołajkowe, kolonie)		
Pomoc rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej	Pomoc finansowa lub w formie rzeczowej	liczba osób, którym udzielono wsparcia	GOPS	Środki własne; Budżet państwa
	Pomoc dla dzieci i młodzieży z rodzin ubogich w formie posiłków w szkole i przedszkolu	liczba dzieci dożywianych w szkołach	GOPS; placówki oświatowe	Środki własne; Budżet państwa
	Stypendia i „Wyprawka szkolna” dla dzieci uczących się (dla rodzin nieprzekraczających kryterium dochodowego do pomocy społecznej)	liczba dzieci, którym przyznano stypendium szkolne; liczba dzieci, którym przyznano „wyprawkę szkolną”	Urząd Gminy, placówki oświatowe	Budżet państwa, środki własne
	Współdziałanie w organizowaniu wypoczynku dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych	liczba uczestników wypoczynku w stosunku do liczby zgłoszeń;	GOPS, Kuratorium Oświaty	Budżet państwa
Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	Współpraca rodziny z Zespołem Interdyscyplinarnym	liczba zakończonych procedur niebieskich kart w stosunku do wszystkich rozpoczętych procedur niebieskich kart	Zespół Interdyscyplinarny, GOPS,	Środki własne;
	Działania edukacyjne mające na celu ograniczenie przemocy w rodzinie	liczba osób objętych działaniami edukacyjnymi w stosunku do toczących się postępowań	Zespół Interdyscyplinarny, GOPS	Środki własne;

Zatrudnienie Asystenta Rodziny	Współpraca rodziny z asystentem rodziny, Objęcie wsparciem Asystenta rodzin niewydolnych, zagrożonych odebraniem dziecka do pieczy zastępczej oraz rodzin, których dzieci są już w pieczy zastępczej, aby dziecko jak najszybciej wróciło do rodziny naturalnej	liczba rodzin objętych wsparciem; liczba asystentów w stosunku do liczby wspieranych rodzin;	GOPS	Środki własne, Budżet państwa
Przeciwdziałanie rozpadowi rodzin	Kultywowanie więzi rodzinnych, spotkania międzypokoleniowe, festyny rodzinne	liczba zorganizowanych spotkań; liczba osób biorących udział w poszczególnych spotkaniach	Urząd Gminy, GKRPA, Stowarzyszenia	Środki własne, EFS,
	Pomoc Asystenta rodziny rodzinom dotkniętym kryzysem	liczba opracowanych i realizowanych planów pracy z rodziną; ilość podjętych działań interwencyjnych i zaradczych;	GOPS	Środki własne
Rozwój kompetencji i doskonalenie zawodowe pracowników instytucji i organizacji zajmujących się pomocą dziecku i rodzinie	Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników poprzez udział w szkoleniach	liczba pracowników uczestniczących w szkoleniach;	GOPS, Urząd Gminy,	Środki własne, EFS,
Prowadzenie monitoringu sytuacji rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym	-	liczba monitorowanych rodzin	GOPS	Środki własne

Zadania wynikające z Programu realizowane będą zgodnie z zasadą pomocniczości i uwzględnieniem podmiotowości dziecka i rodziny oraz prawa dziecka do:

- wychowania w rodzinie, w razie konieczności wychowywania dziecka poza rodziną – do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka;
- powrotu do rodziny;
- stabilnego środowiska wychowawczego;

- kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i przekonań oraz zabawy i wypoczynku;
- pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia.

6. ADRESACI PROGRAMU

Działalność osób odpowiedzialnych za wspieranie rodziny i wypełnianie funkcji opiekuńczo – wychowawczej będzie adresowana do:

- 1) rodzin o niskiej świadomości roli rodziny;
- 2) rodzin o słabych przygotowaniach do pełnienia ról w małżeństwie i rodzinie do budowania więzi rodzinnych;
- 3) rodzin o zbyt małej aktywności własnej mających roszczenie zachowania i niską aktywność zawodową;
- 4) rodzin, w których występuje problem przemocy;
- 5) rodzin ubogich i zagrożonych ubóstwem;
- 6) rodzin bezradnych w sprawach opiekuńczo – wychowawczych;
- 7) mieszkańcy gminy, instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny.

7. PRZEWIDYWANE REZULTATY PROGRAMU

Przewidywane rezultaty realizacji Programu Wspierania Rodziny to:

- poprawa funkcjonowania rodzin z trudnościami w sprawach opiekuńczo – wychowawczych;
- poprawa sytuacji dziecka w rodzinie;
- zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych;
- zapobieganie wykluczeniu społecznemu rodziny i jej członków;
- zintegrowanie działań różnorodnych podmiotów na rzecz wspierania rodziny i jej członków;
- wzrost poczucia bezpieczeństwa rodziny;
- stworzenie skutecznego systemu rozwiązywania problemów rodziny;
- zapobieganie umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej;
- podniesienie kompetencji i kwalifikacji osób biorących udział w projektach systemowych;
- efektywna współpraca instytucji w zakresie wspierania rodziny.

8. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Środki na realizację programu mogą pochodzić z:

- 1) budżetu gminy
- 2) budżetu państwa;
- 3) środki pozabudżetowe.

Środki zabezpieczone są corocznie w budżecie gminy. Na 2013 r. wynosiły:

- Rodziny zastępcze (dział 85204) – 15.000 zł;
- Asystent rodziny (dział 85206) – 18.002,50 zł (w tym 4.000 zł środki własne).

Natomiast na 2014 r. wynosić będą:

- Rodziny zastępcze (dział 85204) – 25.000 zł.

Planowanie pomocy dla rodzin zastępczych jest wprowadzane do budżetu na kolejne lata na podstawie wyliczeń określonych ustawą:

- 10% wydatków na opiekę i dziecka w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w drugim roku dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% wydatków na opiekę w wychowanie dziecka w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W latach 2012-2013 r. zatrudnienie Asystenta Rodziny było możliwe dzięki pozyskaniu dotacji na realizację „Resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej - asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej” (konkursy ogłoszone przez Ministerstwo Polityki Społecznej).

Zadania w ramach programu będą realizowane etapowo zgodnie z potrzebami oraz możliwościami finansowymi Gminy.

9. MONITORING I EWALUACJA

Za monitorowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2014-2016 odpowiedzialny będzie Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wartkowicach.

Monitoring i ewaluacja będzie polegała na systematycznej ocenie realizowanych zadań w oparciu o przyjęte wskaźniki oraz modyfikacji kierunków działania - w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą się pojawić.

Monitoring będzie sprowadzał się do przygotowaniu rocznego sprawozdania z realizacji programu oraz zbierania danych na temat rodziny i ich analiza. Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań badana za pomocą ankiet, wywiadów środowiskowych, list wypłat zasiłków, listy dzieci dożywianych w szkołach i przedszkolach, aby móc w ten sposób odpowiedzieć na pytanie: czy kierunek działań programu jest właściwy?

Uzyskane tą drogą informacje pozwolą na ocenienie wartości Programu oraz pomogą w dalszym planowaniu, realizacji i rozwoju Programu. Po dokonaniu oceny efektywności i skuteczności przyjętych założeń będzie możliwość wnioskowania o aktualizację Programu i/lub przyjęcie nowych celów szczegółowych i zadań do realizacji.

Sprawozdanie z realizacji Programu przedkładane będzie przez Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wartkowicach w terminie do 31 marca każdego roku Radzie Gminy Wartkowie.